

“Analysis of Creative Works of Journey Literature Written by the Third Year Students Majoring in Thai in the Second Semester of the 2022 Academic Year, Faculty of Education, Mahasarakam Rajabhat University”

Suthas Vongkrabakthaworn¹

Received
05/02/2024

Reviewed
24/02/2024

Revised
05/02/2024

Accepted
22/04/2024

Abstract

Analysis of creative works from learning is an important issue which will provide us some understanding on development of the learners and it is the inspection of learning management to be used as a case study for further improvement. This Classroom Research on “Analysis of Creative Works of Journey Literature Written by the Third Year Students Majoring in Thai in the Second Semester of the 2022 Academic Year, Faculty of Education, Mahasarakam Rajabhat University” current study aimed to analyse the contents of creative works of journey literature which are divided into four topics; thinking about what is loved, getting to know the places, ways of living, thoughts and events which aimed to analyse aesthetics of creation of journey literature which are divided into three topics; creation of sensation, sound setting and comparison of meanings. The samples of the study are 25 stories of journey literature written by the 25 third year students majoring in English, Faculty of Education, Mahasarakam Rajabhat University, who registered in the course of journey literature in the second semester of the 2022 academic year.

The findings of the study are as follows:

1.Regarding the content analysis and from the analysis of all 25 stories of journey literature, it was found that the presentation of the creation of the stories in all perspectives according to the frequency of the creation covers 75 times of pondering of what is loved, 106 times of thinking of places, 57 times of thinking about life and 59 times of thoughts and events. This indicates that the students give their priority of their writing on observation and taking data from the places as their presentation. Specially, they showed their ideas about the CORONA VIRUS 19, talking about the contexts of society, economics and politics. The critiques on the works of the government were

¹ Rajabhat Maha Sarakham University, E-mail- Thasshort@gmail.com

found in many journey stories which reflect that current students and new generation dare to show their ideas with more concerns on public.

2. Regarding the analysis of aesthetics and from the analysis of all 25 journey stories, it was found that the creation of taste which was most frequent was “the taste of love” which occurred for 89 times. The subsequent occurrence was “the taste of sorrow” which occurred for 34 times. This indicates that the students had knowledge and understanding on the process of describing journey stories which focus on the emotion of love as the main stream and when people have to depart from their beloved ones, they always have sorrows. Therefore, the occurrence of the words indicating sorrow in a subsequent order is regarded as the concurrence with the presentation technique according to the style of the journey stories. Regarding the sound setting, there was the most use of sound concurrence for 2,290 times which was regarded as the basic skill in writing a poem. In a subsequent order, there was the use of consonant concurrence for 350 times which indicates that the students had a skill of using words and gave an importance on increasing the melody of the poem verses. Regarding the comparison of meanings, there was the most use of simile for 89 times which appeared in all stories of journey literature. It is noted that the rhetoric style of the comparison is a style which is widely used even in the daily life when people need to indicate something or it is easy for understanding its style. Next, there was the use of exaggerated words for 48 times which is the expression of much feeling about loving emotion which can not be replaced by real words (reality).

The results of the study revealed that the students understood the concept of journey literature and created skills from learning poetry writing in a satisfactory way.

Keyword : Analysis, Creative work, Journey literature

**การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์วรรณกรรมนิราศของนักศึกษา
วิชาเอกภาษาไทยชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 สาขาวิชาภาษาไทย
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**

สุทัศน์ วงศ์กระบกถาวร²

บทคัดย่อ

การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์จากการเรียนรู้เป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้ทราบพัฒนาการของผู้เรียนและเป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้เพื่อนำมาเป็นกรณีศึกษาสำหรับปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นต่อไปรายงานวิจัยในชั้นเรียนเรื่อง “การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์วรรณกรรมนิราศของนักศึกษาวิชาเอกภาษาไทยชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 สาขาวิชาภาษาไทย คณะ ครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของการสร้างสรรค์วรรณกรรมนิราศ โดยแบ่งเป็น 4 หัวข้อคือ คำningถึงสิ่งรัก รู้จักสถานที่ วิถีแห่งชีวิต ความคิด และเหตุการณ์ เพื่อวิเคราะห์สุนทรียศาสตร์ของการสร้างสรรค์วรรณกรรมนิราศ โดยแบ่งเป็น 3 หัวข้อคือสร้างสรรค์กำหนดเสียงและเทียบเคียงความหมาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นวรรณกรรมนิราศจำนวน 25 เรื่อง ของนักศึกษาวิชาเอกภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่เรียนนิพนธ์วรรณกรรมนิราศ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 25 คน

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. **การวิเคราะห์ด้านเนื้อหา** จากผลการศึกษาวรรณกรรมนิราศทั้ง 25 เรื่องดังกล่าวที่พบว่าการนำเสนอเนื้อหาในท่วงทำนองการแต่งนิราศซึ่งปรากฏภาพรวมจากจำนวนครั้งตามหัวข้อ คือ คำningถึงสิ่งรัก จำนวน 75 ครั้ง รู้จักสถานที่จำนวน 106 ครั้ง วิถีแห่งชีวิตจำนวน 57 ครั้ง และความคิดและเหตุการณ์จำนวน 59 ครั้ง แสดงให้เห็นว่านักศึกษามีความรู้ความเข้าใจใน “ขนบ” ของการแต่งนิราศที่ถือเป็นลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมประเภทนี้คือเน้นในการพรรณนาอารมณ์รักคิดถึงอันเกิดจากการพลัดพราก และมีการเดินทางผ่านไปยังสถานที่ต่าง ๆ โดยมีการบรรยาย เกี่ยวกับ

² มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, Email- Thasshort@gmail.com

สถานที่มากที่สุด ลำดับต่อมาคือเรื่องเกี่ยวกับอารมณ์รัก คิดถึง และพลัดพราก ส่วนเรื่อง วิถีแห่งชีวิต และ ความคิด และ เหตุการณ์ ก็ นับ ว่าปรากฏ ขึ้น มากเช่นเดียวกับ แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาให้ความสำคัญกับการสังเกตและนำเอาข้อมูลจากสถานที่ที่มานำเสนอและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเกิด โรคระบาดไวรัสโคโรนา (โควิด 19) การกล่าวถึงสภาพของสังคม เศรษฐกิจและการเมือง วิชาทศวรรษวิจารณ์การทำงานของรัฐบาล ซึ่งปรากฏอยู่ในนิราศหลายเรื่อง สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจุบันนักศึกษาปัญญาชนคนรุ่นใหม่ กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ด้วยสำนึก ห่วงใยส่วนรวม มากยิ่งขึ้น

2. การวิเคราะห์ด้านสุนทรียศาสตร์ จากผลการศึกษาวรรณกรรมนิราศทั้ง 25 เรื่อง ดังกล่าว ที่พบว่า การสร้างสรรค์ ที่ปรากฏมากที่สุดคือ “รสแห่งความรัก” จำนวน 89 ครั้ง ลำดับต่อมาคือ “รสแห่งความ เศร้าโศก” จำนวน 34 ครั้งแสดงให้เห็นว่านักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพรรณนานิราศที่เน้นอารมณ์รักเป็นหลักและเมื่อต้องพลัดพรากจากกันนั้นย่อมมีอารมณ์ โศกเศร้าโหยหาตามมาเป็นเรื่องปกติ ดังนั้นการปรากฏคำที่แสดงความเศร้าโศกในลำดับรอง ลงมาจึงถือว่าสอดคล้องกับวิธีการนำเสนอตามทำนองนิราศ การกำหนดเสียง มีการใช้สัมผัสสระ มากที่สุด จำนวน 2,290 ครั้ง ซึ่งนับเป็นทักษะการประพันธ์เบื้องต้นที่ใช้ในการ แต่งร้อยกรอง ในลำดับต่อมาคือการใช้สัมผัสอักษร จำนวน 530 ครั้ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นักศึกษามีทักษะเรื่อง ใช้คำและให้ความสำคัญในการเพิ่มความไพเราะให้บท ประพันธ์มากยิ่งขึ้น เทียบเคียงความหมาย มีการใช้โวหารอุปมามากที่สุดจำนวน 89 ครั้ง ปรากฏอยู่ใน วรรณกรรมนิราศทุกเรื่อง ซึ่งโวหาร ประเภอุปมา (การเปรียบเทียบ)นั้นเป็นถ้อยคำที่ใช้กันโดยแพร่หลายทั่วไป แม้ในชีวิตประจำวัน ก็ใช้ในการสื่อสารเมื่อต้องการชี้ให้เห็นหรือง่ายต่อการทำความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ในลำดับต่อมา คือการใช้อิพจน์ (การกล่าวเกินจริง) จำนวน 48 ครั้ง ซึ่งเป็นการกล่าวแทนความรู้สึกที่มีมากมาย เกี่ยวกับอารมณ์รักจนไม่สามารถสรรหาถ้อยคำ(ในความเป็นจริง)มาแทนได้

ผลการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่านักศึกษามีความเข้าใจมโนทัศน์เกี่ยวกับวรรณกรรมนิราศ และเกิดทักษะจากการเรียนรู้ด้านการประพันธ์เป็นที่น่าพอใจ

คำสำคัญ : วิเคราะห์ ผลงานสร้างสรรค์ วรรณกรรมนิราศ

บทนำ

การศึกษาระดับอุดมศึกษา (Higher Education) เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาความเจริญก้าวหน้าทางสติปัญญาและความคิด เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการและสร้างสรรค์ทั้งกำลังคน ทั้งวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง เพื่อการพัฒนาประเทศไทย โดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรม มีความรู้และความเข้าใจทางศิลปวัฒนธรรม เพื่อดำรงชีพได้อย่างมีคุณค่าและเกิดประโยชน์แก่ชุมชน สังคม ประเทศชาติโดยรวม ซึ่งภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งต้องดำเนินการคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการค้นคว้าวิจัย ด้านการให้บริการวิชาการแก่สังคม และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือ ความเป็นเลิศทางวิชาการ (Academic Excellence) ความมีอิสระภาพในทางวิชาการ (Academic Freedom) และความทัดเทียมกันในโอกาสทางการศึกษา (Equal Opportunity) (Phongsriwat, J., 1999 : 2) ซึ่งประเด็นของความเป็นเลิศทางวิชาการของการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษานั้น ตัวชี้วัดสำคัญที่สามารถตรวจสอบได้ประการหนึ่งคือการพิจารณาผลงานที่นักศึกษาแสดงออกอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การสร้างสรรค์ผลงาน การจัดแสดงผลงานและการถ่ายทอดองค์ความรู้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามได้กำหนดสาระสำคัญของหลักสูตรปริญญาตรี เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ว่า “ในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ มุ่งเน้นการปฏิบัติควบคู่ทฤษฎี โดยยึดหลักความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและชุมชน นำไปสู่การพัฒนาก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ และการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถภาพในวิชาชีพ ทั้งในด้านเทคนิควิธีและการจัดการงานอาชีพ และด้านคุณธรรม” จะเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติควบคู่กับทฤษฎีการเรียนรู้ นั้น จะส่งผลให้นักศึกษาได้สร้างสรรค์ผลงานเพื่อนำมาวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามเกณฑ์ที่ระบุไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ (มคอ.) ของแต่ละรายวิชา ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดที่แสดงให้เห็นความเป็นเลิศทางวิชาการดังกล่าว

การออกแบบการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญกับการสร้างสรรค์ผลงานอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อสะท้อนผลการเรียนรู้ของนักศึกษา อีกทั้งยังสามารถนำเอาผลงานดังกล่าวมาพิจารณาวิเคราะห์ ตั้งข้อสังเกตหาข้อดีข้อด้อยเพื่อปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ซึ่ง Office of Academic Promotion and Registration Nakhon Ratchasima Rajabhat University (2011 : 19) ได้กล่าวถึงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ในประเด็นที่เกี่ยวข้องรายวิชาว่า การกำหนดกรอบรายละเอียดของรายวิชา (Course Specification) เป็นขั้นตอนที่คณาจารย์ต้องกำหนดข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการในรายวิชาของตน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอน

สอดคล้องและเป็นไปตามที่วางแผนไว้ในรายละเอียดของหลักสูตร ซึ่งแต่ละรายวิชาจะกำหนดไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และรายละเอียดของเนื้อหาความรู้ในรายวิชา แนวทางการปลูกฝังทักษะต่าง ๆ ตลอดจนคุณลักษณะอื่น ๆ ที่นักศึกษาจะได้รับการพัฒนาให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของรายวิชา มีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับระยะเวลาที่ใช้ในการเรียน วิธีการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลในรายวิชา ตลอดจนหนังสือหรือสื่อทางวิชาการอื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังกำหนดยุทธศาสตร์ในการประเมินรายวิชาและกระบวนการปรับปรุง ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาที่สำคัญได้แก่ข้อมูลทั่วไปของรายวิชา จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ ลักษณะและการดำเนินการ การพัฒนาผล การเรียนรู้ของนักศึกษา แผนการสอนและการประเมินผล ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน และการประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา

การนำผลงานสร้างสรรค์ของนักศึกษามาทำการศึกษาพบว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยให้ทราบผลการจัดการเรียนรู้ในรายวิชานั้นว่าประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีปัญหาหรือข้อบกพร่องอย่างไรบ้าง อันจะนำไปสู่กระบวนการวิเคราะห์หาสาเหตุและหาวิธีการปรับปรุงแก้ไขต่อไป ซึ่งในกระบวนการจัดทวนสอบก็เป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยให้มองเห็นสภาพการจัดการเรียนการสอนในภาพรวม สามารถนำไปสู่การตั้งประเด็นในการทบทวนในชั้นเรียนได้

การทำวิจัยในชั้นเรียนนับว่าเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับครูผู้สอน เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนนั้นย่อมมีทั้งข้อดีและข้อเสีย กระบวนการวิจัยเป็นสิ่งที่ช่วยตรวจสอบผลการจัดการเรียนรู้ หาทางแก้ไขข้อบกพร่อง รักษาคุณภาพของสิ่งที่ได้อยู่ไว้ และพัฒนาสิ่งที่เป้นข้อดีให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำผลงานสร้างสรรค์ของผู้เรียนมาทำการศึกษาวิจัยจะทำให้ทราบความสามารถที่เกิดจากการเรียนรู้ และสะท้อนกลับไปยังผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งวิธีการหนึ่งของการทำวิจัยในชั้นเรียนคือการนำผลงานที่สะท้อนผลแห่งการเรียนรู้ของผู้เรียนมาทำการศึกษาหรือที่เรียกกันว่า “การถอดบทเรียน” นั่นเอง

Eka, S. (2019) ให้ความหมายว่า การถอดบทเรียน คือการคิดวิเคราะห์สิ่งที่เกิดขึ้น โดยหาข้อมูล “เหตุ” รอบด้าน เพื่อการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง การถอดบทเรียนเป็นทั้งแนวคิด เป็นวิธีสร้างการเรียนรู้ เป็นการจัดการความรู้ และการนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตจริง

จากการมองเห็นความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการนำผลงานของนักศึกษาในรายวิชาที่เอื้อต่อการปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานอย่างเป็นรูปธรรมมาทำการศึกษาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีอย่างเป็นระบบ โดยวิชาที่เลือกมาทำวิจัยในชั้นเรียนนี้คือวิชาการวรรณกรรมนิราศ ซึ่งในกิจกรรมการเรียน

การสอน ผู้เรียนต้องสร้างสรรค์ผลงานวรรณกรรมนิราศคนละ 1 เรื่อง ความยาวไม่ต่ำกว่า 30 บท ผู้วิจัย
ในบทบาทของผู้สอนได้นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้า

การที่ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานเชิงประจักษ์ได้ด้วยตัวเอง แสดงให้เห็นทักษะความรู้ที่
ยั่งยืน และในฐานะที่ผู้เรียนจะต้องไปเป็นครูภาษาไทยในอนาคต ประสบการณ์ในการเรียนและการฝึก
ปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานนิราศนี้ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการนำไปถ่ายทอดหรือจัดกระบวนการเรียน
การสอนต่อไปได้ ซึ่ง Chiwapan, A. (2004 : 124) กล่าวว่า การที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้
ผู้เรียนจะต้องได้รับการฝึกฝนให้เกิดทักษะในการใช้ภาษาในด้านต่าง ๆ เพราะภาษาไทยเป็นทั้งศาสตร์และ
ศิลป์ คือต้องศึกษาให้เข้าใจใน “ศาสตร์” ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางภาษาไทย และต้องรู้ “ศิลป์” ในการ
ใช้ภาษาไทยด้วย นอกจากนี้ การที่ผู้เรียนจะสามารถนำความรู้ทางภาษาไทยไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันนั้น
ผู้สอนก็ต้องหาแนวทางในการจัดกิจกรรมและรูปแบบของแบบฝึกเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาแก่
ผู้เรียนอย่างหลากหลายที่จะสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญที่จะนำความรู้และ
ความเข้าใจในภาษาไทยเป็นพื้นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนภาษาไทยอย่างมีความหมายและสามารถ
นำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการสร้างสรรค์วรรณกรรมนิราศนั้น Nissa, P.
(2022 : 1-16) ได้กล่าวถึงบทคร่ำครวญอันเนื่องมาจากการพลัดพรากในวรรณคดีเรื่องนิราศซีตว่าได้รับ
อิทธิพลมาจากวรรณคดีสันสกฤต ซึ่งกวีได้ถ่ายทอดอารมณ์ระทมทุกข์ของพระรามที่ถูกทศกัณฐ์ลักพา
นางสีดาไปอยู่กรุงลงกาได้อย่างลึกซึ้งสร้างความสะเทือนใจแก่ผู้อ่าน เป็นแบบอย่างในการประพันธ์บท
คร่ำครวญตามทำนองนิราศที่ต่อเนื่องอีกเรื่องหนึ่ง

Tochayangkun, P. (2018 : 88-111) ได้กล่าวถึงกลวิธีการอ้างอิง (allusion) ในนิราศ
สมัยใหม่ 4 เรื่องคือ ลำนำภูกระดึง ของอังคาร กัลยาณพงศ์ หมายถึงระดมัย ของไพบุลย์ วงษ์เทศ
กลอนกล่อมโลก ของไพโรจน์ทร์ ขาวงาม และนิราศแม่เมาะ ของก้องภพ รื่นศิริ ว่ามีความแตกต่างจาก
นิราศโบราณเพราะกวีจะอ้างอิงเรื่องราวและตัวบทอื่น ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการพลัดพรากของตัวละครเพื่อ
ขยายตามขอบเขตของนิราศ และเป็นการแบ่งปันประสบการณ์ร่วมระหว่างกวีกับผู้อ่าน โดยเฉพาะการ
แสดงทัศนะและวิพากษ์สังคม

งานวิจัยที่กล่าวมาทำให้มองเห็นมิติด้านการประพันธ์ทั้งที่สืบทอดตามขนบเดิมและการ
สร้างสรรค์กลวิธีทางวรรณศิลป์ขึ้นมาใหม่ ทำให้เกิดความหลากหลาย ผู้วิจัยได้นำเอามาเป็นแนวทาง
สร้างองค์ความรู้ทางวรรณศิลป์เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการทำวิจัยในชั้นเรียนเรื่อง “การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์นิราศของนักศึกษาวิชาเอกภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” เพื่อเป็นการตรวจสอบผลของการจัดการเรียนการสอน วิเคราะห์ความรู้ความสามารถของผู้เรียนจากการศึกษาผลงานสร้างสรรค์ อันเกิดจากการเรียนรู้ตามเนื้อหาของรายวิชา และนำผลการวิเคราะห์มาปรับใช้กับกระบวนการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของการสร้างสรรค์วรรณกรรมนิราศ
2. เพื่อวิเคราะห์สุนทรียศาสตร์ของการสร้างสรรค์วรรณกรรมนิราศ

สมมติฐานการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา วรรณกรรมนิราศทั้ง 25 เรื่อง ส่วนใหญ่กล่าวถึงคนรักและสถานที่
2. ด้านสุนทรียศาสตร์ วรรณกรรมนิราศทั้ง 25 เรื่อง หัวข้อสร้างสรรค์รส ส่วนใหญ่มักใช้สิ่งการสทิวข้อกำหนดเสียง มักเล่นเสียงสัมผัสสระเป็นส่วนใหญ่ และหัวข้อเทียบเคียงความหมายมักใช้วิธีการอุปมา

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎี จากตำรา “วรรณกรรมนิราศ : การศึกษาเพื่อประเทืองปัญญาเชิงท่องเที่ยว” ที่ผู้วิจัยได้ผลิตขึ้น ในบทที่ 4 การศึกษาวรรณกรรมนิราศเพื่อประเทืองปัญญาธรรม เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์การศึกษาเนื้อหาของนิราศและการศึกษาศิลปะการใช้ภาษาเชิงสุนทรียศาสตร์ของนิราศ โดยผู้วิจัยได้นำมาศึกษาวิเคราะห์ โดยอาศัยกรอบทฤษฎีการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมนิราศของ Vongkrabakthaworn, S. (2017 : 95-121) ซึ่งแบ่งการศึกษาวรรณกรรมนิราศออกเป็น 2 ด้าน สรุปเป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

1. ด้านเนื้อหา แบ่งออกเป็น 4 หัวข้อ คือ คำนิ้งถึงสิ่งรัก รู้จักสถานที่ วิถีแห่งชีวิต และความคิดและเหตุการณ์

1.1 คำนิ้งถึงสิ่งรัก หมายถึง การพรรณนานาครัครวญถึงสิ่งอันเป็นที่รัก อาจได้แก่คนรัก ไม่ว่าจะเป็นนางอันเป็นที่รัก พ่อแม่หรือผู้มีพระคุณก็ตาม รวมถึงสิ่งของ สถานที่ที่มีความหมาย มีคุณค่าต่อผู้แต่ง

1.2 รู้จักสถานที่ หมายถึง การพรรณนาให้ความรู้เกี่ยวกับตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่
ตำนานชื่อบ้านนามเมือง เรื่องราวความเป็นมาต่างๆ

1.3 วิถีแห่งชีวิต หมายถึง การนำเสนอเรื่องราวของผู้คนในสถานที่ที่เดินทางไปพบ
เห็น เพื่อบันทึกการดำเนินชีวิตของคนต่างถิ่นเหล่านั้นในแง่มุมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการตั้งถิ่นฐาน
บ้านเรือน ค่านิยม ความคิดความเชื่อ อาหารการกิน การแต่งการ การละเล่น ขนบธรรมเนียมประเพณี
พิธีกรรมต่างๆ

1.4 ความคิดและเหตุการณ์ หมายถึง การแสดงความคิดของตนไว้ในงานประพันธ์
บางครั้งก็ปรากฏอย่างชัดเจนด้วยเสียง ความหมายและถ้อยคำ บางครั้งก็ซุกซ่อนไว้ในถ้อยคำที่เรียกกัน
ว่า “น้ำเสียง” ซึ่งมักจะเป็นการแสดงความคิดเห็นของผู้ประพันธ์เกี่ยวกับภาพเหตุการณ์ที่พบเห็น
ขณะนั้น หรืออาจจะแสดงความคิดเห็นในเรื่องเหตุการณ์สำคัญๆ ที่เกิดขึ้นในยุคนั้นก็ได้โดยแบ่งออกเป็น
3 ด้าน คือ ความเห็นเกี่ยวกับชีวิต ความคิดเกี่ยวกับสังคม และความลุ่มจมนเพราะคอร์ปชั่น

2. ด้านสุนทรียศาสตร์ แบ่งออกเป็น 3 หัวข้อ คือ สร้างสรรค์รส กำหนดเสียง และ
เทียบเคียงความหมาย

2.1 สร้างสรรค์รส หมายถึง อารมณ์ความรู้สึกที่ผู้ประพันธ์เจตนาจะสื่อความถึง
ผู้อ่าน กระทั่งให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกคล้อยตามไปด้วย เรียกโดยทั่วไปว่า สุนทรียรสหรือรสทางวรรณคดี
แบ่งออกเป็น 9 รส คือ

2.1.1 สิงคารรส หมายถึง ถ้อยคำที่แสดงให้เห็นถึงความปิติยินดี อันเกิดจาก
อารมณ์ของความรัก

2.1.2 หัสสรสหมายถึง ถ้อยคำที่ทำให้เกิดอาการรื่นเริงเบิกบาน สร้างความตลก
ขบขัน ทำให้ผู้อ่านยิ้มแย้มแจ่มใสและหัวเราะ

2.1.3 กรุณารสหมายถึง ถ้อยคำที่สื่อให้เห็นถึงอารมณ์สงสาร เกิดความเศร้าโศก
ส่วนใหญ่มักเกิดจากการพลัดพรากจากสิ่งที่รัก ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ บ้านเรือน คนรักที่อาจจะจะเป็นคู่รัก
ผัวเมีย พ่อแม่ญาติพี่น้องหรือเพื่อนก็ได้

2.1.4 รุทธรส หมายถึง ถ้อยคำที่สื่อถึงอารมณ์โกรธแค้น แสดงให้เห็นถึงความเคียด
แค้นชิงชัง จนทำให้จิตใจฟุ้งพล่าน

2.1.5 วีรสรสหมายถึง ถ้อยคำที่แสดงให้เห็นถึงความกล้าหาญ เด็ดเดี่ยวมุ่งมั่น
บางครั้งทำให้ผู้อ่านเกิดกำลังใจ ฮึกเหิม คึกคัก อาจเป็นเรื่องของการสู้รบ การเสียสละ การมุ่งมั่นทำงาน
หรือการให้ความช่วยเหลืออย่างใดอย่างหนึ่ง

2.1.6 ภัยนกรสหมายถึง ถ้อยคำที่ทำให้เกิดความรู้สึกหวาดกลัว สยดสยอง
หวาดเสียว อาจแสดงด้วยการเกิดภาวะแวดล้อมต่างๆ

2.1.7 วิฉนรสมยถึ ถ้อยคำที่ให้เกิดความเกลียดชัง ขยะแขยง ไม่ยอมไกลชิดหรือพบเจอ อาจเป็นคนที่ซิงซัง หรือภาพที่น่าดูน่าชม

2.1.8 อัพภูตรสมยถึ ถ้อยคำที่สร้างความแปลกประหลาดใจ เกิดความพิศวงงงงวยฉนฉนายในสิ่งที่แทบจะเป็นไปไม่ได้ หรือรู้สึทว่าไม่มีจริงแต่ก็เกิดขึ้น อย่างเช่น อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล่อทที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน

2.1.9 สันตรสมยถึ ถ้อยคำที่สื่อถึงอารมณ์สงบเยือกเย็น มีความปิตีสุข ผู้อ่านเกิดความฉ่าเย็นขึ้นในใจ ทำให้จิตใจนุ่มนวล อ่อนโยน อิ่มเอิบด้วยความเมตตากรุณา

2.2 กำหนดเสียง หมายถึง ลักษณะของการใช้เทคนิคสร้างคำแบบต่างๆ เพื่อให้เกิดความไพเราะมากกว่าฉฉนหลักฉฉที่วางกฎเกณฑ์เอาไว้ แบ่งเป็น 4 ประเภท ดังนี้

2.2.1 การเล่นสัมผัสสระหมายถึง การใช้สระสัมผัสเพื่อให้เกิดความไพเราะเพิ่มมากขึ้นจากการบังคับ ทั้งนี้อาจเป็นการจงใจหรือไม่จงใจก็ได้ แต่ผู้อ่านอ่านแล้วเกิดอรรถรสมากขึ้น

2.2.2 การเล่นสัมผัสอักษรหมายถึง กลวิธีการใช้พยัญชนะเดียวกันในวรรคเดียวกันเพื่อสร้างความไพเราะในการประพันธ์มากขึ้น แสดงให้เห็นถึงความสามารถฉฉการประพันธ์ของกวี

2.2.3 การเล่นคำหมายถึง การใช้คำหรือกลุ่มคำเดียวกันในตำแหน่งใกล้เคียงกันเพื่อเพิ่มฉฉหะฉฉฉฉของคำประพันธ์เป็นพิเศษ หรือต้องการย้าทวนเพื่อน้ำหนักที่แน่น หรือซ้ำคำเดียวกันเพื่อเล่นกับความหมายบางครั้งกวีอาจจงใจใส่เทคนิคการประพันธ์ด้วยการวางคำลักษณะกระทู้ก็ได้

2.2.4 การเลียนเสียงธรรมชาติ หมายถึง บางตำรากล่าวว่า การเลียนเสียงธรรมชาตินั้นทำให้เห็นภาพปรากฏตามเสียงนั้น ผู้อ่านสามารถมองเห็นภาพได้

2.3 เทียบเคียงความหมาย หมายถึง กลวิธีการสร้างคำเพื่อให้เกิดการสื่อความหมายที่ลึกซึ้งมากกว่าการสื่อสารปกติ หรือเรียกกันว่า อรรถาลังการ เป็นการสร้างภาพขึ้นจากถ้อยคำ (โวหารภาพพจน์) แบ่งออกเป็น 9 ประเภท ดังนี้

2.3.1 อุปมาหมายถึง การเปรียบเทียบสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่ามีลักษณะร่วมหรือเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง โดยอาจใช้คำเชื่อมที่มีความหมายอย่างเดียวกับคำว่า “เหมือน” เช่น ดุจ ดัง ราว รวากับเปรียบ เปรียบประดุจ ประดุจ ปาน เสมอ เพียง เป็นต้น

2.3.2 อุปลักษณะหมายถึง การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง โดยใช้ลักษณะเด่นๆของสิ่งนั้นเป็นตัวกำหนดหรืออธิบายความหมายตามเจตนาของผู้ส่งสาร ทั้งนี้ผู้รับสารจะต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับคุณสมบัติของสิ่งดังกล่าวด้วย

2.3.3 สัญลักษณ์ หมายถึง การเรียกสิ่งหนึ่งโดยวิธีการใช้คำอื่นแทน ส่วนใหญ่คำที่นำมาแทนก็เกิดจากการเปรียบเทียบและตีความ

2.3.4 ปฏิภาณพจน์หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่แสดงความหมายตรงกันข้าม หรือมีความขัดแย้งกันมากกล่าวอย่างกลมกลืนเพื่อเพิ่มความหมายให้มน้ำหนักมากขึ้น

2.3.5 อธิพจน์ หมายถึง การกล่าวเกินความจริง ทั้งนี้ก็เพื่อบ่งชี้ให้เห็นถึงอารมณ์และความรู้สึกที่เกิดขึ้นอย่างมากมายประมาณมิได้ ไม่สามารถอธิบายด้วยถ้อยคำปกติ แม้พิสูจน์ไม่ได้ว่าเกิดขึ้นจริงตามนั้น แต่ก็สร้างความลึกซึ้งกินใจผู้อ่าน

2.3.6 ปฏิรูปจน์หมายถึง การกล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยนัยหรือโดยอ้อมเพื่อยกมาเปรียบเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจมากยิ่งขึ้น อาจเป็น บุคคล สถานที่หรือเหตุการณ์ ตลอดจนคำประเภทสำนวนสุภาพศั คำพังเพยที่คุ้นเคยกันมาก็ได้

2.3.7 ปฏิปุจฉาหมายถึง การใช้ข้อความหรือถ้อยคำที่เป็นคำถามสื่อออกไป โดยไม่ต้องการคำตอบหรือมิใช่มีเจตนาหาคำตอบของคำถามนั้นตรงๆ แต่มุ่งให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่ง

2.3.8 บุคลาธิษฐานหมายถึง การกล่าวถึงสิ่งที่ไม่ใช่บุคคลให้สมมติว่ามีการแสดงกิริยาอาการเช่นเดียวกับคนได้ คือปรารภหรือเสมือนบุคคลนั่นเอง

2.3.9 นามนัย หมายถึง การใช้คำหรือวลีซึ่งบ่งชี้ถึงคุณสมบัติของสิ่งใดสิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่งส่วนใหญ่เป็นคำวิสามานยนาม โดยดึงเอาเฉพาะคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งของคำเรียกชื่อเฉพาะนั้นมากล่าวไว้ ลักษณะคือบอกเพียงส่วนประกอบสำคัญหรือลักษณะเด่นเฉพาะ แต่แทนสิ่งนั้นทั้งหมด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยในชั้นเรียนรายวิชาการวรรณกรรมนิราศ ของนักศึกษาวิชาเอกภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2563 จำนวน 25 คน เพื่อนำผลงานการแต่งนิราศของนักศึกษาซึ่งเกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมาทำการวิเคราะห์ทางด้านเนื้อหาและสุนทรียศาสตร์ โดยผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์ประจำวิชา ได้ประมวลขั้นตอนในการสอน เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจลักษณะของงานวรรณกรรมนิราศ และนำไปสู่การสร้างสรค์ผลงาน แบ่งเป็น 6 ขั้นตอนตามลำดับ คือ “เรียนรู้พื้นฐาน เพิ่มงานค้นคว้า นำมาแลกเปลี่ยน ฝึกเขียนตามอย่าง สร้างสรรค์วรรณกรรม ทำการวิเคราะห์” สรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

Figure 1 แสดงลำดับขั้นของวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

จากแผนภูมิดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงการวางแผนการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีปฏิบัติและการวัดประเมินผล ซึ่งอธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมได้ดังนี้

1. เรียนรู้พื้นฐาน นักเรียนได้เรียนรู้โน้ตค้นพื้นฐานเกี่ยวกับวรรณคดี วรรณกรรม วรรณศิลป์ และวรรณกรรมนิราศ เพื่อทราบและทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ลักษณะ ประเภท และคุณค่า
2. เพิ่มงานค้นคว้าให้นักศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับวรรณกรรมนิราศจากหนังสือ ตำรา บทความวิชาการ บทความวิจัย
3. นำมาแลกเปลี่ยน นักเรียนนำชิ้นงานที่ค้นคว้ามานำเสนอเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พิจารณา ตั้งข้อสังเกต และวิเคราะห์ร่วมกัน ทั้งทางด้านรูปแบบและเนื้อหา
4. ฝึกเขียนตามอย่างให้นักศึกษาฝึกเขียนคำประพันธ์ตามขนบของวรรณกรรมนิราศ โดยผู้สอน
 นำเสนอ ตัวอย่างทั้งในวรรณกรรมนิราศที่ปรากฏและที่สร้างสรรค์ขึ้นมาเอง จากนั้นก็ชี้แนะเป็นรายบุคคล แล้วให้แก้ไขปรับปรุง

5. สร้างสรรค์วรรณกรรมการสร้างสรรค์วรรณกรรมนิราศในสถานการณ์โรคโควิด -19
ระบาดนี้ ผู้สอนให้นักศึกษาสร้างสรรค์วรรณกรรมนิราศ โดยเปิดกว้างตามจินตนาการและความสะดวก
อาจเดินทางจริงหรือไม่ก็ได้

6. ทำการวิเคราะห์ ผู้วิจัยนำผลงานสร้างสรรค์ของนักศึกษาทั้ง 25 คน (25 เรื่อง) ตามกรอบ
แนวคิดทฤษฎีที่กำหนด

ลำดับขั้นตอนดังกล่าว สามารถสรุปได้ 3 ส่วน คือ “**ให้ความรู้** **ดูผลงาน** **อ่านวิเคราะห์**” โดย
เริ่มจากกิจกรรมการเรียนการสอน (ข้อ 1-4)เป็นส่วนของการให้ความรู้ การปฏิบัติ (ข้อ 5)เป็นส่วนของ
การดูผลงาน และการประเมินผลงาน (ข้อ 6) เป็นส่วนของการอ่านวิเคราะห์ แสดงด้วยแผนภูมิได้ดังนี้

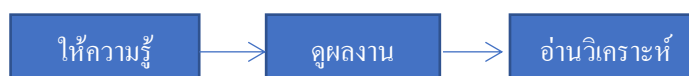

Figure 2 แบบสรุปขั้นตอนกระบวนการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์วรรณกรรมนิราศของนักศึกษาทั้ง 25 เรื่อง โดยแบ่ง
ออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาและด้านสุนทรียศาสตร์ ได้ข้อสรุปดังนี้

1 ด้านเนื้อหา การศึกษาด้านเนื้อหาของวรรณกรรมนิราศ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบของ
การศึกษาวเคราะห์ไว้ 4 ด้าน คือ คำเนืงถึงสิ่งรัก รู้จักสถานที่ วิถีแห่งชีวิต ความคิดและเหตุการณ์ สรุป
ผลได้ดังนี้

1.1 คำเนืงถึงสิ่งรัก เป็นการคร่ำครวญถึงสิ่งอันเป็นที่รักซึ่งได้จามาด้วยความคิดถึง ทั้งนี้
ปรากฏในวรรณกรรมนิราศทั้ง 25 เรื่อง จำนวนปรากฏรวมกัน 75 ครั้ง

1.2 รู้จักสถานที่ เป็นเนื้อหาที่บอกเล่าหรือให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ที่ผู้แต่งได้เดินทางไปพบ
หรือผ่านตามเส้นทางตามขนบของนิราศ ซึ่งในวรรณกรรมนิราศทั้ง 25 เรื่อง ปรากฏรวมกัน 106 ครั้ง

1.3 วิถีแห่งชีวิต เป็นการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนที่พบเจอใน
ระหว่างการเดินทาง ซึ่งในนิราศทั้ง 25 เรื่อง ปรากฏรวมกัน 57 ครั้ง

1.4 ความคิดและเหตุการณ์ เป็นการแสดงความคิดเห็นของผู้ประพันธ์เกี่ยวกับเรื่องราว
ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น หรือสิ่งที่ได้พบเห็นขณะเดินทาง ซึ่งในนิราศทั้ง 25 เรื่อง ปรากฏรวมกัน 59
ครั้ง

2 ด้านสุนทรียศาสตร์ การศึกษาด้านสุนทรียศาสตร์หรือศิลปะการใช้ถ้อยคำที่ทำให้เกิดความงามทางภาษาและมีความหมายลึกซึ้งกินใจ สื่อสารได้ชัดเจน แสดงให้เห็นความสามารถด้านการใช้คำของผู้ประพันธ์ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการศึกษาวิเคราะห์ไว้ 3 ด้าน คือ สร้างสรรค์รส กำหนดเสียง และเทียบเคียงความหมาย สรุปผลได้ดังนี้

2.1 สร้างสรรค์รส เป็นการแสดงภาวะอารมณ์ความรู้สึกผ่านถ้อยคำ แบ่งออกเป็น 9 รสวิเคราะห์ได้ ดังนี้

2.1.1 สิ่งการรส เป็นรสที่แสดงอารมณ์รัก ซึ่งมีนิราศหนองหาร ปรากฏมากที่สุดจำนวน 9 ครั้ง น้อยที่สุด 4 เรื่อง คือ นิราศภูกระดึง นิราศเชียงใหม่ นิราศ aren't new normal และนิราศอินเทอร์เน็ต เรื่องละ 1 ครั้ง

2.1.2 หัสสรส เป็นรสที่แสดงอารมณ์ตลกขบขัน รื่นเริงเบิกบาน ซึ่งในนิราศทั้ง 25 เรื่อง ปรากฏจำนวน 9 เรื่อง รวมกัน 16 ครั้ง

2.1.3 กรุณารส เป็นรสที่แสดงความเศร้าโศก สงสาร ซึ่งในนิราศทั้ง 25 เรื่อง ปรากฏจำนวน 14 เรื่อง รวมกัน 34 ครั้ง

2.1.4 รุทธรส เป็นรสที่แสดงอารมณ์โกรธแค้น ไม่พอใจ ซึ่งในนิราศทั้ง 25 เรื่อง ปรากฏจำนวน 15 เรื่อง รวมกัน 19 ครั้ง

2.1.5 วีรรสเป็นรสที่แสดงความกล้าหาญ มุ่งมั่นเด็ดเดี่ยว ซึ่งในนิราศทั้ง 25 เรื่อง ปรากฏจำนวน 13 เรื่อง รวมกัน 16

2.1.6 ภัยานกรส เป็นรสที่แสดงหวาดกลัว หวาดเสียว สยดสยอง ซึ่งในนิราศทั้ง 25 เรื่อง ปรากฏจำนวน 15 เรื่อง รวมกัน 16ครั้ง

2.1.7 วิกัจฉรส เป็นรสที่แสดงอารมณ์เกลียดชัง ขยะแขยง ไม่อยากพบเจอ ซึ่งในนิราศทั้ง 25 เรื่อง ปรากฏจำนวน 12 เรื่อง รวมกัน 12ครั้ง

2.1.8 อัปภูตรส เป็นรสที่แสดงอารมณ์แปลกประหลาดใจ งุนงงสงสัย ซึ่งในนิราศทั้ง 25 เรื่อง ปรากฏจำนวน 6 เรื่อง รวมกัน 6ครั้ง

2.1.9 สันตรสเป็นรสที่แสดงอารมณ์สุขสงบร่มเย็น ซึ่งในนิราศทั้ง 25 เรื่อง ปรากฏจำนวน 17 เรื่อง รวมกัน 23ครั้ง

2.2 กำหนดเสียง เป็นการใช้คำแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความไพเราะมากกว่าฉันทลักษณ์ที่กำหนดไว้ตายตัว โดยแบ่งเป็น การเล่นสัมผัสสระ การเล่นสัมผัสอักษร การเล่นคำ และการเลียนเสียงธรรมชาติ ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

2.2.1 การเล่นสัมผัสสระ เป็นการใช้สัมผัสสระภายในวรรคเพื่อเพิ่มความไพเราะมากขึ้น ซึ่งในนิราศทั้ง 25 เรื่อง ปรากฏการใช้สัมผัสสระทุกเรื่อง รวม 2,290 ครั้ง

2.2.2 การเล่นสัมผัสอักษร เป็นการใช้คำที่มีเสียงพยัญชนะต้นเดียวกันเพื่อเพิ่มความไพเราะให้คำประพันธ์มากยิ่งขึ้น ในนิราศทั้ง 25 เรื่อง ปรากฏการเล่นสัมผัสอักษรทุกเรื่องรวม 530 ครั้ง

2.2.3 การเล่นคำ เป็นการใช้คำหรือกลุ่มคำเดียวกันเพื่อเพิ่มลีลา จังหวะของคำขึ้นพิเศษในนิราศทั้ง 25 เรื่อง ปรากฏการเล่นคำ 19 เรื่องรวม 38 ครั้ง

2.2.4 การเลียนเสียงธรรมชาติ หมายถึง การนำเสียงที่เกิดจากการสัมผัสหรือฟังจากธรรมชาติมาสื่อสารในคำประพันธ์ โดยในนิราศทั้ง 25 เรื่อง ปรากฏการเลียนเสียงธรรมชาติจำนวนเพียง 2 ครั้ง

2.3 เทียบเคียงความหมาย เป็นวิธีการสร้างคำเพื่อให้สื่อความหมายลึกซึ้งมากกว่าปกติ ถือเป็นศิลปะการใช้คำที่มักพบในการประพันธ์ร้อยกรองของไทย เป็นสิ่งแสดงให้เห็นความสามารถของผู้แต่ง ซึ่งกลวิธีใช้คำเพื่อเทียบเคียงความหมายนี้แบ่งออกเป็น 9 ประเภท คือ อุปมา อุปลักษณ์ สัญลักษณ์ ปฏิภาคพจน์ อธิพจน์ ปฏิรูปพจน์ ปฏิพจน์ บุคลาธิษฐาน และนามนัย ซึ่งจากการศึกษาวรรณกรรมนิราศทั้ง 25 เรื่อง สรุปได้ ดังนี้

2.3.1 อุปมา เป็นการใช้คำเพื่อเปรียบสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่ามีลักษณะร่วมหรือเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ผู้อ่านให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น จากการวิเคราะห์วรรณกรรมนิราศทั้ง 25 เรื่อง พบการใช้คำอุปมารวม 89 ครั้ง

2.3.2 อุปลักษณ์ เป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นเหมือนกับสิ่งหนึ่งโดยใช้ลักษณะคุณสมบัติเด่น ๆ ของสิ่งนั้นสื่อสารทำความเข้าใจ จากการวิเคราะห์วรรณกรรมนิราศทั้ง 25 เรื่อง พบการใช้คำอุปลักษณ์รวม 13 ครั้ง

2.3.3 สัญลักษณ์ เป็นการใช้คำแทนเพื่อนเรียกอีกสิ่งหนึ่งโดยผ่านการเปรียบเทียบและตีความ โดยอาจเป็นสัญลักษณ์สากลที่ทราบกันโดยทั่วไป หรือเป็นสัญลักษณ์ที่ผู้แต่งสร้างขึ้นมาเพื่อบอก

ความหมายซึ่งผู้อ่านต้องมีประสบการณ์ร่วมหรืออาศัยบริบทของข้อความนั้นมาทำความเข้าใจ จากการวิเคราะห์วรรณกรรมนิราศทั้ง 25 เรื่อง พบการใช้คำสัญลักษณ์รวม 5 ครั้ง

2.3.4 ปฏิภาณพจน์ เป็นการใช้คำที่มีการสื่อความหมายไปในทางตรงกันข้ามหรือมีความขัดแย้งกัน ทั้งนี้เพื่อทำให้นิยามมีความเข้มข้นมากขึ้น จากการวิเคราะห์วรรณกรรมนิราศทั้ง 25 เรื่อง พบการใช้คำปฏิภาณพจน์ รวม 4 ครั้ง

2.3.5 อธิพจน์ เป็นการใช้คำที่เกินความเป็นจริง ทั้งนี้เพื่อบรรยายความรู้สึกที่มีมากมาย ไม่สามารถกล่าวออกมาตรง ๆ ได้ จากการวิเคราะห์วรรณกรรมนิราศทั้ง 25 เรื่อง พบการใช้คำอธิพจน์ รวม 48 ครั้ง

2.3.6 ปฏิรูปพจน์ เป็นการกล่าวถึงสิ่งหนึ่งสิ่งใดทางอ้อมเพื่อยกมาเปรียบเทียบกับเกิดความเข้าใจชัดเจนมากยิ่งขึ้น โทนอาศัยรูปลักษณะของบุคคล สถานที่ หรือภาชิตคำพังเพย หรือยกเอาชื่อตัวละครที่มีพฤติกรรมเด่นด้านใดด้านหนึ่งเป็นที่รู้กันมาประกอบ จากการวิเคราะห์วรรณกรรมนิราศทั้ง 25 เรื่อง พบการใช้คำปฏิรูปพจน์ รวม 3 ครั้ง

2.3.7 ปฏิปุจฉาเป็นการใช้ถ้อยคำเชิงตั้งคำถามแต่ไม่มีเจตนาหรือจงใจว่าต้องการคำตอบจากคำถามนั้น แต่จงใจให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่ง จากการวิเคราะห์วรรณกรรมนิราศทั้ง 25 เรื่อง พบการใช้คำปฏิปุจฉา รวม 34 ครั้ง

2.3.8 บุคลาธิษฐาน เป็นการกล่าวถึงสิ่งที่ไม่ใช่บุคคลแต่ให้สมมติกริยาอาการเหมือนเป็นคนกล่าวง่าย ๆ คือการอธิษฐานให้เหมือนคน จากการวิเคราะห์วรรณกรรมนิราศทั้ง 25 เรื่อง พบการใช้คำบุคลาธิษฐาน รวม 9 ครั้ง

2.3.9 นามนัยเป็นการใช้คำที่บ่งบอกถึงคุณสมบัติของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อแทนอีกสิ่งหนึ่ง ส่วนใหญ่จะเป็นนามเฉพาะ (วิสามานยนาม) จากการวิเคราะห์วรรณกรรมนิราศทั้ง 25 เรื่อง พบการใช้คำนามนัย รวม 19 ครั้ง

อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อมูลในการสรุปการวิจัยในชั้นเรียนที่ปรากฏดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกต และอธิบายเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์วรรณกรรมนิราศของนักศึกษาในภาพรวม ดังนี้

ด้านเนื้อหา จากผลการศึกษาวรรณกรรมนิราศทั้ง 25 เรื่องดังกล่าวที่พบว่า การนำเสนอเนื้อหาในท่วงทำนองการแต่งนิราศซึ่งปรากฏภาพรวมจากจำนวนครั้งตามหัวข้อ คือ คำนี้ถึงสิ่งรัก

จำนวน 75 ครั้ง รู้จักสถานที่จำนวน 106 ครั้ง วิถีแห่งชีวิตจำนวน 57 ครั้ง และความคิดและเหตุการณ์จำนวน 59 ครั้ง แสดงให้เห็นว่านักศึกษามีความรู้ความเข้าใจใน “ชนบ” ของการแตงนิราศที่ถือเป็นลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมประเภทนี้คือ เน้นในการพรรณนาอารมณ์รักคิดถึงอันเกิดจากการพลัดพราก และมีการเดินทางผ่านไปยังสถานที่ต่าง ๆ โดยมีการบรรยายเกี่ยวกับสถานที่มากที่สุด ลำดับต่อมาคือเรื่องเกี่ยวกับอารมณ์รัก คิดถึง และพลัดพรากซึ่งสอดคล้องกับ Choktaweekij, S. (2017 : 46) ที่กล่าวว่า นิราศเป็นประเภทหนึ่งของวรรณคดีไทย เป็นแหล่งข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกที่เต็มเปี่ยมของกวี การนำเสนอพื้นฐานของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นปรัชญา วิธีที่ผูกพันในการดำเนินชีวิต ตลอดจนเส้นทางที่ชีวิตก้าวเดินไปทั้งรูปธรรมและนามธรรม กวีจึงคิดแต่งคำประพันธ์เพื่อบรรเทาความคิดถึงผู้ที่จากมา และบันทึกการเดินทางยาวนานนั้น กวีจึงมักใช้ธรรมชาติที่พบเห็นระหว่างการเดินทางเป็นกลอุกรณ์เพื่อพรรณนาความรู้สึกนึกคิดของตนจนทำให้กลายเป็น “ชนบ” อย่างหนึ่งของการแตงนิราศที่นิยมกันสืบมา” ส่วนเรื่อง วิถีแห่งชีวิต และความคิดและเหตุการณ์ก็นับว่าปรากฏขึ้นมากเช่นเดียวกับ (วิถีแห่งชีวิต 57 ครั้ง ความคิดและเหตุการณ์ 59 ครั้ง) แสดงให้เห็นว่านักศึกษาให้ความสำคัญกับการสังเกตและนำเอาข้อมูลจากสถานที่มานำเสนอ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเกิดโรคระบาดไวรัสโคโรนา (โควิด 19) การกล่าวถึงสภาพของสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง วิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล ซึ่งปรากฏอยู่ในนิราศหลายเรื่อง สะท้อนให้เห็นว่าปัจจุบันนักศึกษาปัญญาชนคนรุ่นใหม่ กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ด้วยสำนึกห่วงใยส่วนรวมมากยิ่งขึ้น

ด้านสุนทรียศาสตร์หรือวรรณศิลป์ จากผลการศึกษาวรรณกรรมนิราศทั้ง 25 เรื่องดังกล่าวที่พบว่า

การสร้างสรรค์รส ปรากฏดังนี้ สิ่งการรส จำนวน 89 ครั้ง หัสสรส จำนวน 16 ครั้ง กรุณารส จำนวน 34 ครั้ง รุทธรส จำนวน 19 ครั้ง วีรสรส จำนวน 16 ครั้ง ภายนอกรส จำนวน 16 ครั้ง วิภังกรส 12 ครั้ง อพฤตรส จำนวน 6 ครั้ง และสันตรสจำนวน 23 ครั้ง ผลที่ปรากฏนี้แสดงให้เห็นว่าการพรรณนาแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับความรักปรากฏมากที่สุดและมีในนิราศทุกเรื่อง ซึ่งชี้ให้เห็นว่านักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพรรณนานิราศที่เน้นอารมณ์รักคือ “สิ่งการรส” เป็นหลัก และในเรื่องความรักโดยเฉพาะเมื่อต้องพลัดพรากจากกันนั้นย่อมมีอารมณ์โศกเศร้า โหยหาตามมาเป็นเรื่องปกติ ดังนั้นการปรากฏของ “กรุณารส” ในลำดับรองลงมาจึงถือว่าสอดคล้องกับวิธีการนำเสนอตามทำนองนิราศแบบฉบับสอดคล้องกับ Pattamalangkul, N. (2018 : 37) ที่ประมวลความรู้เป็นคำจำกัด

ความว่าในความเห็นของนักวิชาการส่วนใหญ่แล้ว นิราศเป็นวรรณคดีที่แสดงถึงการเดินทางพลัดพรากจากผู้ที่เป็นที่รัก อารมณ์หลักของนิราศจึงเป็นในลักษณะการคร่ำครวญ

กำหนดเสียง ปรากฏดังนี้ การเล่นสัมผัสสระ จำนวน 2,290 ครั้ง การเล่นสัมผัสอักษรจำนวน 530 ครั้ง การเล่นคำจำนวน 38 ครั้ง และการเลียนเสียงธรรมชาติจำนวน 2 ครั้ง จะเห็นว่าการเล่นสัมผัสสระมากที่สุด ซึ่งถือเป็นปกติของการแต่งคำประพันธ์ แม้ว่าการเล่นสัมผัสสระในตำแหน่งสัมผัสในนั้นไม่ได้บังคับเอาไว้ก็ตาม แต่นักศึกษามีความคุ้นเคยการแต่งกลอนแบบ “สุนทรภู่” ที่มีการเพิ่มสัมผัสใน(ส่วนใหญ่เป็นสัมผัสสระ)จนบางครั้งเหมือนเป็นการบังคับไปในตัวเพราะเพิ่มความไพเราะมากยิ่งขึ้นนั่นเอง ส่วนการเล่นสัมผัสอักษรนั้นก็ปรากฏเหมือนกัน แสดงให้เห็นว่านักศึกษาซึ่งเรียนชั้นปีที่ 3 นั้นมีประสบการณ์ในการเลือกใช้คำอย่างหลากหลาย และผ่านการฝึกฝนเรียนรู้ในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกันมาคือวิชาวินิพนธ์ไทย (ชั้นปีที่ 1) และวิชาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ (ชั้นปีที่ 2) จึงทำให้มีความเข้าใจในศิลปะการประพันธ์พื้นฐานและสามารถสร้างสรรค์ขึ้นเองได้ ส่วนการเล่นคำและการเลียนเสียงธรรมชาติที่ปรากฏไม่มากนัก อาจเป็นเพราะว่าต้องใช้ความสามารถขั้นสูงขึ้นในกระบวนการคิดสร้างสรรค์ และประการหนึ่งคือข้อจำกัดเรื่องความยาวของบทประพันธ์ที่กำหนดไว้ให้ประมาณ 30 บท รวมทั้งระยะเวลาในการสร้างสรรค์ผลงาน ตลอดจน เส้นทาง สถานที่ซึ่งไม่ได้เก็บรายละเอียดมากนักก็มีส่วนให้การเล่นคำ และการเลียนเสียงธรรมชาติปรากฏน้อยลง

เทียบเคียงความหมาย ปรากฏดังนี้ อุปมา จำนวน 89 ครั้ง อุปลักษณ์จำนวน 13 ครั้ง สัญลักษณ์จำนวน 5 ครั้ง ปฏิภาคพจน์จำนวน 4 ครั้ง อธิพจน์จำนวน 48 ครั้ง ปฏิรูปพจน์จำนวน 3 ครั้ง ปฏิปุจฉาจำนวน 34 ครั้ง บุคลาธิษฐานจำนวน 9 ครั้ง และนามนัยจำนวน 19 ครั้ง จะเห็นว่าการใช้โวหารอุปมามากที่สุดและปรากฏอยู่ในวรรณกรรมนิราศทุกเรื่อง ซึ่งโวหารประเภทอุปมา (การเปรียบเทียบ) นั้นเป็นถ้อยคำที่ใช้กันโดยแพร่หลายทั่วไป แม้ในชีวิตประจำวันก็ใช้ในการสื่อสารเมื่อต้องการชี้ให้เห็นหรือง่ายต่อการทำความเข้าใจมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ Rakmanee, S. (2008 : 73) ที่กล่าวว่า “อุปมานักเป็นภาพพจน์ที่กวีนิยมใช้มากทั้งในร้อยแก้วและร้อยกรอง ในวรรณคดีประเภทร้อยกรองนั้น มักจะพบในบทพรรณนา เช่นบทชมโฉม บทชมนกชมไม้ บทคร่ำครวญ สิ่งที่น่ามาเปรียบเทียบจะช่วยสนับสนุนให้สิ่งที่ต้องการกล่าวถึงเด่นชัดขึ้น” ลำดับรองลงมาคือโวหารประเภทอภิปจน์ (การกล่าวเกินจริง) นั้นก็มักพบใช้ในการสื่อสารด้านอารมณ์ความรู้สึกที่มีมากมายจนไม่สามารถหาคำที่ตรงกับ “ความจริงและเป็นไปได้” ได้ โดยเฉพาะเมื่อต้องการแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับ “ความรัก” ที่มี

มากมายจนไม่สามารถสรุพลำยค่า(ในความเป็นจริง) มาแทนได้จึงต้องใช้ “คำกล่าวเกินจริง” มาสื่อสาร ซึ่งนักศึกษาที่เรียนรู้และอ่านวรรณคดีนิราศมาแล้วก็สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในงานตัวเองได้

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในชั้นเรียนเรื่อง “การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์นิราศของนักศึกษาวิชาเอกภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ครั้งนี้ ผลจากการวิจัยทำให้ได้ข้อคิด ประเด็นที่สามารถนำไปทำการวิจัย และขยายผลเพื่อการศึกษาค้นคว้าต่อไป ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอไว้ ดังนี้

1. ควรมีการวิจัยในชั้นเรียนในรายวิชาอื่น โดยเฉพาะรายวิชาที่เน้นเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานของนักศึกษา เพื่อนำมาพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป
2. ในรายวิชาเดียวกัน ควรมีการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกับการจัดทวนสอบเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์หรือทักษะความสามารถของผู้เรียนเพื่อหาสาเหตุ ข้อบกพร่อง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
3. การทำวิจัยในชั้นเรียนที่ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาครุศาสตร์ ควรเน้นที่กระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมประสบการณ์ในวิชาชีพครูแก่นักศึกษาให้เรียนรู้วิธีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน เป็นแนวทางต่อไป

Reference

- Chiwapan, A. (2004). *Language teaching*. Bangkok : Chulalongkorn University.
- Choktaweekij, S. (2017). Analysis of meaningful sounds in literature: A case study of Nirat London. *Journal of Language and Linguistics*, 35(2),45-76.
- Eka, S. (2019). *Teachers don't die*. Bangkok : Good Head Printing & Packaging Group Co.,Ltd.
- Nissa, P. (2022). Nirassida: The tradition of lamentation according to Sanskrit literary theory. *Parichart Journal*, 33(2), 93-106.
- Office of Academic Promotion and Registration Nakhon Ratchasima Rajabhat University. (2011). *Manual for developing and improving curricula according to the National Higher Education Qualifications Framework*. Nakhon Ratchasima : Nakhon Ratchasima Rajabhat University.

- Pattamalangkul, N. (2018). Complexity of genre and debate. About eternity. *Journal of Thai Studies*, 14(1), 61-78.
- Phongsriwat, J. (1999). *University libraries*. Chiang Rai : Chiang Rai Rajabhat University.
- Rakmanee, S. (2008). *Literary language*. (3rd ed). Bangkok : Kindness.
- Tochayangkun, P. (2018) . References to literature in Thanthai in modern Nirat: continuation and creativity. *Interdisciplinary Studies Journal*, 18(2), 88-111.
- Vongkrabakthaworn, S. (2017). *Nirat Literature: Studies to enhance intellectual tourism*. Maha Sarakham : Apichat Printing.